

Kris Deschouwer & Philippe Van Parijs

DE VRAAG IS: WAAROM ZIJN WE SAMEN ?

De Standaard, 21-22 april 2007

“Een initiatief zoals dit is een eenmalige stunt. De eensgezindheid blijft niet duren”, zeggen de Vlaamse en de Waalse academicus in koor. Al zijn ze niet zo negatief over de toekomst van België. , “Dit land is stabielier dan het ooit geweest is.” Door Steven Samyn, Dominique Berns en William Bourton, foto Alain Dewez

Een maand na de start van de Noord-Zuidreeks laten de politicoloog Kris Deschouwer (VUB) en de filosoof Philippe Van Parijs (UCL) hun licht schijnen over de toenaderingspoging van *De Standaard* en *Le Soir*. Het interview vindt plaats in het legendarische “Salon anglais” van *Le Soir*. Daar is decennia lang alles met naam en faam uit de Wetstraat gepasseerd. ”Uitstekende locatie”, klinkt het, “Neutraal terrein voor een confrontatie tussen Nederlands- en Franstaligen.”

Een harde confrontatie kondigt zich nochtans niet aan. De twee professoren zijn geen onbekenden voor elkaar. Met hun Pavia-groep lanceerden ze onlangs het idee om een beperkt aantal kamerleden door Vlamingen en Franstaligen samen te laten verkiezen.

Wat sprong er volgens u het meest in het oog toen u de peiling zag bij de start van de reeks?

Kris Deschouwer (KD): , “Wat mij het meeste is opgevallen, zonder mij echt te verrassen, zijn de enorme verschillen op “cultureel” vlak: films, literatuur, tv, Wallons connus, bekende Vlamingen... Er zijn in België niet alleen twee mentaliteiten, maar ook twee totaal verschillende culturen. De publieke opinie aan de ene kant van de taalgrens weet niet wat er aan de andere kant gebeurt. We leven in twee verschillende landen.”

Philippe Van Parijs (PVP): , “Ik ben vooral getroffen door een contrast. Cultureel gezien is er een grote verwantschap tussen Vlaanderen en Nederland aan de ene kant en Franstalig België en Frankrijk aan de andere. Toch verkiest een ruime meerderheid van de Vlamingen bij de Walen te blijven in plaats van aansluiting te zoeken bij Nederland. In Franstalig België zie je net hetzelfde fenomeen. Vlamingen en Walen zullen waarschijnlijk niet uit liefde bij elkaar blijven. Maar het verstandigste wat we kunnen doen, is samen blijven 'functioneren'.”

KD: , “Het deel van de peiling dat betrekking had op de manier waarop de mensen België zien evolueren (federalisme, confederalisme, autonomie, separatisme) bevestigt alle peilingen en onderzoeken van de voorbije twintig jaar. Er verandert bijna niets. Alleen zien we in Vlaanderen een groter zelfbewustzijn. De Vlaming heeft zijn identiteit moeten opeisen, maar vandaag voelt hij zich goed in zijn vel. We leven goed, misschien zouden we nog beter leven zonder Walen. Maar niet zonder Brussel.”

Vlamingen en Franstaligen kijken toch helemaal anders naar Brussel?

KD: , “De Brusselse Vlamingen spelen in Vlaanderen niet echt een grote rol. Ze vertegenwoordigen twee of drie procent van alle Vlamingen. Brussel is symbolisch, politiek en economisch belangrijk voor Vlaanderen. Maar voor de rest telt voor de Vlamingen alleen Vlaanderen. Punt.”

Als de Vlamingen zo goed in hun vel zitten, waarom trekken ze dan altijd met gespierde communautaire eisen naar de verkiezingen?

KD: “De sterkste kan het zich altijd makkelijker voorstellen nog sterker te worden. Waar het goed functioneert, is het heel makkelijk om te zeggen: laat ons er nog wat extra fiscale bevoegdheden bijnemen, dan kunnen we nog extra bedrijven aantrekken. Maar de Vlaamse communautaire eisen hebben al lang niet meer te maken met taal of identiteit. Op de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde na zijn het geen symbooldossiers, maar zeer harde, praktische, economische vragen.”

De Franstaligen beschouwen die eisen niet als een pleidooi voor meer efficiëntie, maar als een egoïstisch zich terugplooiën op zichzelf.

KD: “Bij een aantal Vlaamse politici speelt dat ongetwijfeld mee. Maar het is zeker niet de dominante visie. De meerderheid van de politici wil nagaan hoe België beter kan functioneren, al gaat dat nagenoeg altijd in de richting van meer autonomie voor de regio's. Niemand, misschien op Open VLD na, vraagt zich af of het een goed idee was om bevoegdheden zoals toerisme of buitenlandse handel te splitsen.”

“Vergeet niet dat het ooit anders is geweest. In de jaren zestig pleitte de Franstalige vakbondsleider André Renard in naam van de efficiëntie voor de regionalisering van een aantal economische hefbomen.”

Uiteindelijk zeggen de Vlamingen aan de Walen: “Het is jullie schuld. De PS weigert Wallonië te hervormen, dus moeten we wel regionaliseren.”

PVP: “In Wallonië zeggen we nooit 'wat we zelf doen, doen we beter', omdat we het met minder middelen zouden moeten doen. Er zijn heel wat zaken, ook wat werkgelegenheidsbeleid en gezondheidszorg betreft, waar regionalisering mogelijk is zonder de solidariteit te verbreken. De Franstaligen, en vooral de media, interpreteren elke Vlaamse eis om bevoegdheden over te dragen als een eis om ook de financiering over te dragen. Dat leidt tot een blokkering, want op federaal niveau slaagt men er niet in om een politiek te voeren die een antwoord biedt aan de bestaande uitdagingen.”

“Dat sluit aan bij de boodschap die we met de Pavia-groep willen geven: de zaken moeten op het federale niveau efficiënter verlopen. We moeten af van het opbod waardoor men aan Waalse kant wantrouwig wordt en aan Vlaamse kant gefrustreerd raakt omdat eisen die in de grond intelligent zijn, droogweg worden afgewezen.”

“Het wordt ook tijd dat Wallonië en Brussel wat *bougeren*. Misschien moeten we naar een klassiek federalisme evolueren waarbij de gewesten bijvoorbeeld bevoegd worden voor onderwijs. Op die manier kunnen het Franstalige onderwijs en werkgelegenheidsbeleid beter op elkaar afgestemd worden. Dat impliceert wel dat de Franse Gemeenschap geleidelijk verdwijnt.”

KD: “Ik ben het daar volledig mee eens. Wallonië moet gewoon een beetje meer als Vlaanderen worden en de instrumenten die het heeft, gebruiken voor een echt project. Catalonië, Schotland, Beieren, zelfs een kunstmatige regio als Rhône-Alpes... het zijn allemaal Europese regio's die iets positiefs gedaan hebben met extra bevoegdheden.”

“Het valt mij op dat men aan Waalse kant vooral zegt wat men niet wil. Maar men geeft weinig alternatieven voor hoe het dan wel moet functioneren. Je kan de vraag stellen of er in een klein landje als het onze nog veel bevoegdheden naar de regio's moeten, maar men zou er wat serene over moeten kunnen nadenken. In België is er nooit een echt open communautair debat. Het is pas op crisismomenten of als er een nieuwe regering gevormd moet worden, dat erover wordt gesproken. Het resultaat zijn de meest ingewikkelde compromissen waartegen niemand zijn veto stelt, maar het draagt niet bij tot efficiëntie. Er is geen project over wat België zou moeten zijn. Ook niet in Vlaanderen. In het contact met de kiezer gaat het ook nooit over België maar over Vlaanderen.”

Dat verklaart misschien de vrees van de Franstaligen. Ze beseffen dat Vlaanderen of een meerderheid van de Vlamingen België al vergeten zijn of willen vergeten?

PVP: “Het probleem is niet dat er veel Vlamingen zijn die België vergeten - ze moeten er wel aan denken - maar dat ze alleen onder elkaar over de toekomst van het land discussiëren. Net zoals de Franstaligen dat doen. En dat is nu net de moeilijkheid. De vraag is: waarom zijn we samen? Niet uit liefde voor elkaar, maar omdat we van Brussel een afzonderlijk gewest hebben gemaakt.”

KD: “Voor de Nederlandstaligen is Vlaanderen een vanzelfsprekendheid. Vlaanderen is de voorbije decennia heel sterk veranderd. De manier waarop men het Vlaamse onderwijs heeft hervormd, de Vlaamse administratie... Je kan ervoor zijn of ertegen, maar Vlaanderen heeft zijn bevoegdheden gebruikt om er iets mee te doen.”

Is het toeval dat de samenwerking tussen De Standaard en Le Soir er nu is gekomen of heeft het met de tijdgeest te maken?

KD: “Het heeft met de conjunctuur te maken. Na de volgende verkiezingen moeten Vlamingen en Walen aan tafel gaan zitten. Er moet een oplossing worden gevonden voor Brussel-Halle-Vilvoorde. Men kan het dossier niet opnieuw naar een of andere werkgroep sturen. Dat is het verschil met de voorbije acht jaar.”

Is dit geen tijdelijke opflakking? Structureel drijven de regio's toch uit elkaar?

KD: “De media kijken natuurlijk elk naar hun publiek. Een initiatief zoals dit van *De Standaard* en *Le Soir* kan je eens doen, maar het is een gadget. Dat blijft niet duren. Er is nu eenmaal een culturele en taalbarrière tussen de gemeenschappen. (*ironisch*) Wacht tot de communautaire debatten beginnen na de verkiezingen en je zal zien hoe dicht *De Standaard* en *Le Soir* nog bij elkaar zullen liggen.”

PVP: “Bij de docu-fictie van de RTBF of een operatie zoals jullie kranten op poten hebben gezet, ga je op ontdekkingsstocht bij de andere. Daarna verdwijnt de interesse onvermijdelijk. Je moet dus profiteren van deze momenten om de instellingen op een intelligente manier te hervormen. Jean Monnet heeft geprofiteerd van de emoties na de oorlog om Europa te veranderen. De Pavia-groep wil eigenlijk niets anders doen. Daarvoor hebben we onze eigen Schumans en Adenauers nodig die de zaken in handen nemen en de instellingen hervormen. We vragen geen enorme veranderingen. Maar een federale kieskring waarbij Vlamingen en Walen samen een aantal parlementsleden zouden verkiezen, zou tot een duurzame verandering leiden in de dynamiek van de federale politiek.”

Ziet u een Schuman of Adenauer in Vlaanderen, Wallonië of Brussel?

PVP: “Zowel PS-voorzitter Elio Di Rupo als premier Guy Verhofstadt (VLD) heeft verklaard dat hij een federale kieskring een goed idee vond.”

Vlaamse politici spreken niet dezelfde taal als ze Vlaams minister-president zijn of premier.

KD: “Dat is net een van de problemen van gesplitste partijen en het gebrek aan een federale kieskring. Yves Leterme (CD&V) is vandaag eerste minister van Vlaanderen. Natuurlijk trekt hij de Vlaamse kaart. Als hij morgen federaal premier is, zal hij een heel andere taal spreken. Dat is normaal, de functie maakt de man.”

“Het eigenaardige is dat om eerste minister te worden van een land als België, je gerust af en toe de andere kant mag beledigen. Dan heb je veel stemmen bij de eigen kiezers en sta je sterker in de onderhandelingen met de andere gemeenschap. Dat is toch een heel eigenaardige dynamiek.”

“Maar ondanks alle kritiek die je op het systeem kan hebben, werkt het Belgische federalisme redelijk goed. Dit land is veel stabielere dan het ooit geweest is. De laatste keer dat een regering gevallen is, was in 1991. Het verschijnsel 'regeringscrisis' bestaat bijna niet meer. Dat is het gevolg van de verregaande regionalisering. Veel van de conflictstof die regeringen deed vallen, is eruit gehaald. Zelfs bij Brussel-Halle-Vilvoorde zei de parse regering: we raken er niet uit, dan is dat maar zo. België werkt veel beter dan vroeger.”

www.paviagroup.be